EUROOPA KOMISJON

Brüssel, 6.9.2012
COM(2012) 489 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

2011. aasta aruanne Euroopa Liidu humanitaarabi- ja kodanikukaitse poliitika ning nende rakendamise kohta

{SWD(2012) 254 final}

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

2011. aasta aruanne Euroopa Liidu humanitaarabi- ja kodanikukaitse poliitika ning nende rakendamise kohta

1. SISSEJUHATUS

Katastroofi korral tuleb tegutseda ja tegutseda tuleb kiiresti. Maailma kõige haavatavamate rahvastikurühmade abistamine kriisiolukordades on rahvusvahelise üldsuse moraalne kohustus ning võib olla elu ja surma küsimus. Seda kohustust täites on Euroopa Liit koos oma 27 liikmesriigiga maailma suurim humanitaarabi rahastaja. Temalt pärineb ligi pool vahenditest, mis on mõeldud inimtegevusest tingitud õnnetuste ja loodusõnnetuste ohvritele suunatud hädaabi rahastamiseks. EL edendab ka rahvusvahelise humanitaarõiguse põhimõtete järgimist ja nendega ühinemist.

Käesolevas aastaaruandes kirjeldatakse Euroopa Komisjoni humanitaarabi ja kodanikukaitse meetmeid 2011. aastal. Nende eesmärk on päästa ja säilitada inimelusid kõikjal, kus inimesed seda vajavad, ning hoida ära ja leevendada inimkannatusi, säilitades samal ajal loodusõnnetustes või inimtegevusest tingitud õnnetustes kannatanute isikupuutumatuse ja väärikuse.

Euroopa Humanitaarabi Amet (ECHO) loodi 1992. aastal väljendamaks Euroopa solidaarsust abivajajatega kõikjal maailmas. 2004. aastal sai sellest komisjoni humanitaarabi peadirektoraat. Hiljem, 2010. aastal, integreeriti sellesse kodanikukaitse, et parandada koordineeritust ja suurendada reageerimissuutlikkust katastroofide korral nii ELis kui ka väljaspool seda. Alates ECHO loomisest on komisjon selle peadirektoraadi kaudu eraldanud ELi eelarvest konfliktiohvrite ja katastroofides kannatanute abistamiseks rohkem kui 140 riigis ligi 14 miljardit eurot. Viimase viie aasta jooksul on igal aastal eraldatud keskmiselt 1 miljard eurot, et aidata ligi 150 miljonit maailma kõige haavatavamat elanikku, keda on tabanud loodusõnnetus või inimtegevusest tingitud kriis.

Humanitaarabi on üks kahest peamisest vahendist, mis Euroopa Liidul on hädaabi pakkumiseks EList väljaspool elavatele inimestele, kes peavad toime tulema katastroofide otseste tagajärgedega.

ELi humanitaarabi aluseks on järgmised põhimõtted: **inimlikkus, neutraalsus, erapooletus** ja **sõltumatus**. Iga komisjoni otsus peab olema kooskõlas nende nelja põhimõttega, mis on Euroopa konsensuses humanitaarabi valdkonnas kesksel kohal. ELi humanitaarabi jagatakse sõltumata poliitilistest kaalutlustest ja selle eesmärk on aidata kõiki, kes seda kõige rohkem vajavad, sõltumata nende rahvusest, usutunnistusest, soost, etnilisest päritolust või poliitilistest vaadetest. Kohustus anda humanitaarabi vastavalt nimetatud põhimõtetele on nüüd sätestatud Lissaboni lepingus (Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 214).

Teine oluline vahend on **kodanikukaitse**. Kodanikukaitse mehhanismis osaleb 32 riiki, sealhulgas kõik ELi liikmesriigid. Selle mehhanismi kaudu tagatakse loodusõnnetuses kannatada saanud riigi taotlusel sellele otsingu- ja päästemeeskond või varustus. Mehhanismi tegevust juhib ECHOs järelevalve- ja teabekeskus (MIC).

2010. aastal nimetati Kristalina Georgieva komisjoni esimeseks rahvusvahelise koostöö, humanitaarabi ja kriisiohjamise volinikuks ning ühendati need kaks vahendit. See tugevdas veelgi Euroopa Liidu katastroofidele reageerimise ühtsust.

Euroopa Liidu humanitaarabi- ja kodanikukaitse poliitika võimaldab ELil näidata oma kindlat soovi toetada nii ELis kui ka väljaspool seda asuvaid abivajajaid siis, kui nad seda kõige enam vajavad. Selline abi aitab saavutada üht Euroopa Liidu lepingu artiklis 21 sätestatud ELi välistegevuse strateegilist eesmärki.

Lisaks on sellel Euroopa avalikkuse lai toetus: värskest Eurobaromeetri uuringust selgub, et hoolimata majanduskriisist on avalikkuse toetus ELi humanitaarabi ja kodanikukaitsele viimastel aastatel kasvanud.

- Kümnest inimesest üheksa (88 %) usub, et on oluline, et Euroopa Liit jätkab humanitaarabi rahastamist. See näitab võrreldes viimase 2010. aastal tehtud uuringuga üheksa protsentpunktilist kasvu. Peaaegu sama palju ehk 84 % pooldab humanitaarabi säilitamist.
- Samuti on komisjoni rollil ELi humanitaarabi koordineerijana kindel toetus (71 %): toetus on võrreldes 2010. aastaga kasvanud 13 protsendipunkti. Suur enamus vastajaist (88 %) toetab ka algatust kaasata Euroopa vabatahtliku humanitaarabikorpuse raames ELi humanitaarabi meetmetesse noori.
- Kodanikukaitse puhul nõustub 82 %, et katastroofidega tegelemiseks on ELi koordineeritud tegevus riikide eraldi võetavatest meetmetest tõhusam.
- Kodanikukaitset käsitlevast uuringust ilmneb mure katastroofide toimumise võimaluse pärast ELis. 75 % küsitletutest oli mures inimtegevusest tingitud katastroofide, nagu naftareostuse ja tuumaõnnetuse pärast. Tähtsuselt järgmisel kohal olid üleujutused ja maavärinad (67 %), samal ajal kui 64 % tundis kõige rohkem muret terrorirünnakute ja 59 % relvastatud konfliktide pärast.
- 68 % eurooplastest on teadlik, et EL osaleb humanitaarabi rahastamises. Kümnest neli (38 %) teab, et kodanikukaitset koordineerib EL.
- Umbes üks kolmandik leiab, et nad on ELi humanitaarabi meetmetest hästi informeeritud, mis näitab võrreldes eelmise uuringuga 12 %-st kasvu. Kodanikukaitset käsitlevas uuringus leidis 19 % küsitletutest, et nad on ELi tegevusest hästi informeeritud. Mõlemas uuringus eelistasid vastajad teabeallikatena kirjutava ajakirjanduse ja raadio ees televisiooni ja interneti.

2. ABI ANDMISE ÜLEILMNE KONTEKST

2011. aastal **suurenes maailmas humanitaarkriiside ja katastroofide arv ning haavatavuse tase**. Vajadus abi järele on suurem kui on selle rahuldamiseks kättesaadavaid vahendeid, ja see suundumus jätkub. Seetõttu muutub humanitaarabi ja kodanikukaitse elluviimine üha keerulisemaks ja raskemaks. Loodusõnnetuste sagedasem esinemine ja suurem intensiivsus toovad kaasa ootamatute humanitaarkriiside arvu kasvu ja eelkõige sellised ulatuslikud katastroofid, mis tabasid näiteks Aafrika Sarve piirkonda ja Jaapanit.

Katastroofiepidemioloogia Uurimiskeskuse (CRED)[1] ja ÜRO katastroofiohu vähendamise büroo (UNISDR)[2] poolt avaldatud statistika kohaselt leidis 2011. aastal aset 302 erineva ulatusega loodusõnnetust, milles hukkus ligi 30 000 inimest ja mis mõjutasid kogu maailmas 206 miljonit inimest. Umbes 106 miljonit inimest sattus üleujutuste ja 60 miljonit põua kätte, samal ajal kui 1,6 miljonit tabas maavärin. Aasia on selgelt kõige suurema löögi all: üle 45 % katastroofidest ja 89 % kõigist ohvritest langeb sellesse piirkonda. Katastroofide tagajärjed on laastavad ja väga erinevad: inimelu kaotus, eluaseme, saagi või elatusvahendite hävinemine.

Kuigi oleme nimetanud vaid üksikuid katastroofe, on rahvusvaheline humanitaarabi kogukond jõudnud nende tagajärgedega tegelemisel oma võimaluste piirini. 2011. aastal oli ÜRO sunnitud esitama humanitaarvajaduste rahuldamiseks ajaloo suurima rahastamistaotluse (kokku 5,7 miljardit eurot). Üha enam suureneb lõhe ühelt poolt ülemaailmsete humanitaarabivajaduste ja teiselt poolt nendele vajadustele reageerimiseks järjest napimate rahaliste vahendite vahel ning seda eelkõige majandus- ja finantskriisi kontekstis, mis on tabanud mitmeid rahastajaid lääneriikides. Lisatuna kroonilisele haavatavusele mitmes maailma piirkonnas, mõjutab selline suundumus otseselt miljonite abivajajate elu.

See tähendab ka seda, et rahastajad peavad oma pingutusi mitmekordistama, et reageerida katastroofidele tõhusamalt ja tulemuslikumalt, kasutades oma piiratud vahendeid veelgi paremini. ECHO jaoks tähendab see seda, et ta peab koostöös oma partneritega otsima võimalusi tõhususe parandamiseks ja rohkem investeerima abivajavate kogukondade valmisoleku ja vastupanuvõime suurendamisse. Samal ajal tuleb humanitaarabi ja kodanikukaitse vahelist koostoimet täiel määral ära kasutada. **Üldisesse rahvusvahelisesse humanitaarabisüsteemi** kuuluv EL mängib olulist rolli, julgustades teisi riike ja piirkondi suurendama oma osalust humanitaaralastes valmisoleku ja reageerimise meetmetes, et koguda tõhusamalt tärkava turumajandusega riikide kasvavaid vahendeid humanitaarmeetmete jaoks ja katastroofidele reageerimiseks.

Inimtegevusest tingitud õnnetuste peamine põhjus on jätkuvalt riigisisesed tsiviilkonfliktid, mille käigus sattub tsiviilelanikkond üha sagedamini vägivalla ning kannatuste kätte. Selliseid konflikte iseloomustab sageli see, et sõdiv pool eirab rahvusvahelise humanitaarõiguse ja humanitaarabi põhimõtteid, kitsendades humanitaarruumi, s.t ala, kus ei ole takistatud humanitaarabi neutraalne ja erapooletu andmine. Sellises olustikus on humanitaarabi kättetoimetamine abivajajatele ning tsiviilelanikkonna ja humanitaartöötajate turvalisuse ja kaitse tagamine üha keerulisem. Nii üldine olukord kui ka töötingimused on halvenenud kõigis nendes aspektides, eelkõige Somaalias, Kongo Demokraatlikus Vabariigis (KDV), Afganistanis ja Põhja-Koreas.

Nende probleemidega silmitsi seistes on rahvusvahelistes humanitaarabiandjates süvenenud arusaam, et rohkem tuleb pingutada ja panna rõhku **haavatavate kogukondade valmisoleku ja vastupanuvõime** suurendamisele, et võimaldada neil paremini toime tulla katastroofidega, vähendades seeläbi laastavat mõju kannatada saanud elanikkonnale ja nende elatusvahenditele.

Pikaajaline mõju elule ja elatusvahenditele pärast ulatuslikke kriise, nagu 2010. aasta maavärin Haitil ja üleujutused Pakistanis, näitab, kui oluline on arvestada nii taastamise kui ka arenguvajadustega pikemajalises perspektiivis ja seda nii varajases humanitaartegevuse etapis kui võimalik. Korduvate katastroofide mõju säästliku arengu väljavaadetele on võimalik vähendada üksnes siis, kui humanitaarabiandjad ja arenguvaldkonna

[1] www.cred.be.
[2] www.unisdr.org.

organisatsioonid töötavad käsikäes. Selles valdkonnas jätkus 2011. aastal töö **hädaabi, taastamise ja arengukoostöö ühendamisel** (LRRD). Näiteks komisjoni talitused koostasid teatavate piirkondade toiduga kindlustatuse eelarved ühiselt ja tegid tihedat koostööd stabiliseerimisvahendiga (lühiajalised meetmed) kiire taastamise valdkonnas. Tehtud on jõupingutusi ühise metoodika väljatöötamiseks ja katsetamiseks, humanitaarabi ja arenguabi andjate ühise töö tõhustamiseks ning kohapeal mitmete innovatiivsete käsituste rakendamiseks.

3. ELI HUMANITAARABI- JA KODANIKUKAITSE MEETMED 2011. AASTAL

2011. aastal pakkus EL komisjoni (ECHO) kaudu olulist vajadustepõhist ELi humanitaarabi ja hõlbustas Euroopa mitterahalise kodanikukaitseabi kokku 1 154 miljoni euro ulatuses. Summat kasutati:

- humanitaarabi andmiseks ligikaudu 117 miljonile inimesele[3] 91 ELi mittekuuluvas riigis, mis moodustab keskmiselt 10 eurot ühe abisaaja kohta;
- kiirreageerimiseks 18-le kodanikukaitse mehhanismi kaudu esitatud abitaotlusele nii ELis kui ka mujal.

Esialgset humanitaarabiks ette nähtud 853 miljoni euro suurust eelarvet täiendati mitmel korral, et reageerida aasta jooksul aset leidnud uutele kriisidele ja loodusõnnetustele. Need hõlmasid sisekonflikti Liibüas, valimistejärgset kriisi Côte d'Ivoire'is, põua põhjustatud ja konflikti tõttu süvenenud näljahäda Aafrika Sarve piirkonnas, Lõuna-Sudaani iseseisvuse ümber tekkinud konflikti Sudaanis ja üleujutust Pakistanis. Nende lisavajaduste katmiseks leiti täiendavaid rahalisi vahendeid, paigutades ELi hädaabireservist vahendeid ümber, kasutades 10. Euroopa Arengufondis Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikidele humanitaarabi tarbeks ette nähtud vahendeid, EFTA[4] osalusi ja paigutades vahendeid ümber teistelt välisabi rubriigi alla kuuluvatelt ELi eelarveridadelt (rubriik 4).

Kõikidest 2011. aastal ELi eraldatud rahalistest vahenditest läks hinnanguliselt 42 % pikaajaliste kriisidega tegelemiseks, 38 % loodusõnnetustele reageerimiseks ning 20 % ajutistele kriisidele ja juhtumipõhiseks sekkumiseks.

2011. aastal põhjustasid **loodusõnnetused** jätkuvalt inimkannatusi ning suurt kahju kõikjal maailmas. Sellist liiki õnnetustega tegelemiseks võttis komisjon vastu strateegia, mis koosneb kahest tahust:

- kiirreageerimine, andes humanitaarabi ning toetades ja koordineerides kodanikukaitseabi, mida annavad kodanikukaitse mehhanismis osalevad ELi liikmesriigid ja muud riigid vabatahtlikult teistele riikidele (ELi liikmesriikidele või kolmandatele riikidele) pärast mehhanismi aktiveerimist;
- suurõnnetusteks valmisolek, määrates kindlaks need geograafilised piirkonnad ja elanike rühmad, mis on loodusõnnetuste korral kõige haavatavamad ning mille jaoks on kehtestatud suurõnnetusteks valmisoleku eriprogrammid.

2011. aastal andis humanitaarabi ja kodanikukaitse peadirektoraat humanitaarabi järgmiste suurõnnetuste tagajärgedega toimetulemiseks:

---

[3] Sellest 105 miljonile inimesele humanitaarabi ja toiduabi kaudu ning 12 miljonile inimesele suurõnnetusteks valmisoleku meetmete kaudu.

[4] Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsioon.

- maavärinast, tsunamist ja tuumaplahvatusest koosnev kolmikkatastroof Jaapanis;
- põud Lääne-Aafrikas (Burkina Faso, Mauritaania, Mali, Niger, Tšaad), Aafrikas Sarve piirkonnas (Djibouti, Etioopia, Keenia, Somaalia) ning Kesk- ja Lõuna-Ameerikas (Paraguay, Boliivia, Honduras, El Salvador ja Guatemala);
- üleujutused Pakistanis, Bangladeshis, Indias, Sri Lankas ja Peruus;
- tsüklonid, orkaanid ja troopilised tormid Kagu-Aasias (Kambodža, Laose DRV, Filipiinid, Singapur, Tai, Vietnam), Kesk-Ameerikas (El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua) ja Kariibi mere saartel (Saint Lucia);
- epideemiad Kamerunis.

3.1. Humanitaarabi andmine

2011. aastal tabas **Aafrika Sarve** piirkonda tõeline humanitaarkriis. Mitme asjaolu kokkulangemine (toiduainete kõrged hinnad, puudulik vihmaperiood, elanike järjest ulatuslikum ümberasustamine peamiselt Somaalia vägivaldse konflikti tõttu ja piiratud juurdepääs humanitaarabile) viisid haavatava elanikkonna toiduga kindlustatuse ja toitumise olukorra kiire halvenemiseni. Olukorda süvendas veelgi vaesus ja piiratud toimetulekuvõime. 2011. aasta teises pooles ulatus kriisist mõjutatud inimeste arv üle 13 miljoni. Piirkonna kõige haavatavamate elanikerühmade abistamiseks kasutas komisjon 181 miljonit eurot.

Lisaks katastroofidele reageerimisele püüab komisjon ka parandada suurõnnetuste ärahoidmist ja nendeks valmisolekut nii Euroopa Liidus kui ka mujal ning eelkõige piirkondades, mis on loodusõnnetuste suhtes vastuvõtlikud. 2011. aastal keskenduti rahastamisel selgelt **suurõnnetuste ohu vähendamisele** ja **kliimamuutustega** kohanemisele. ECHO käivitas uued suurõnnetusteks valmisoleku (DIPECHO) programmid Lõuna-Aasias, Lõuna-Ameerika ning Vaikse ookeani ja Kariibi mere piirkonnas. Samuti võeti riski vähendamist arvesse kõikides abimeetmetes.

Inimtegevusest tingitud kriisidest muutus poliitiline protest **Liibüas** kodusõjaks, mis viimaks nõudis tsiviilelanikkonna kaitsmiseks NATO õhujõudude sekkumist. Liibüa konflikt põhjustas ulatusliku põgenike kriisi Tuneesia ja Egiptuse piiril, mis vajas ELi abi, et anda humanitaarabi ja toimetada kodumaale tagasi konflikti eest põgenevad inimesed, kes olid töötanud Liibüas. **Côte d'Ivoire**'is jätkus valimistejärgne kriis, mis mõjutas ka naaberriike. Iraagis on julgeolekuolukord pärast 7. märtsil 2010 toimunud parlamendivalimisi halvenenud: mässulised on jätkanud massiplahvatuste suunamist politsei-, sõjaväelaste ja tsiviilisikute vastu, et õõnestada usaldust **Iraagi** julgeolekujõudude suhtes ajal, mil USA väed valmistusid Iraagist lahkuma 2011. aasta lõpuks.

Lisaks nendele kriisidele jätkas komisjon sekkumist mitmes **pikaajalises ja keerulises hädaolukorras**. Näitena võib tuua järgmised:

Sudaan ja Lõuna-Sudaan. 9. juulil 2011 sai Lõuna-Sudaanist 196. riik maailmas. Algul kulges Sudaani ametlik lahutamine kaheks riigiks rahumeelselt. Seejärel aga süvenes piki uut piiriala relvastatud konflikt ja praegu on pooleli rasked läbirääkimised, et lahendada mitmed erimeelsused (näiteks naftatulude jagamine, piiri demarkeerimine). Samal ajal on nii Sudaanis kui ka Lõuna-Sudaanis esile kerkinud uusi hädaolukordi, mis on järsult kasvatanud humanitaarabi vajadusi mõlemas riigis.

Okupeeritud Palestiina aladel elavad inimesed jätkuvalt Iisraeli okupatsiooni all rasketes tingimustes ja sotsiaalses kitsikuses. Pikaajaline sotsiaalmajanduslik kriis, mida iseloomustavad karmid liikumispiirangud ja jätkuv materiaalsete varade hävitamine on

oluliselt suurendanud vaesust ja tööpuudust. Jordani Läänekaldal mõjutavad jätkuvalt igapäevaelu Iisraeli asunduse laiendamine, asunike vägivald palestiinlaste suhtes ning turvatara. Endiselt kontrollitakse rangelt palestiinlaste sisenemist Iisraeli ja Ida-Jeruusalemma ning põllumajandustootjatel on raskusi, et pääseda juurde oma maadele, mis asuvad turvatara ja asunduste läheduses. Tuhandeid majaomanikke ähvardab jätkuvalt majade lammutamine ja suurenenud on väljatõstmiste arv.

Kongo Demokraatliku Vabariigi umbes 71 miljonilisest elanikkonnast on 1,9 miljonit põgenikud ning olukord on endiselt ebakindel paljudes piirkondades. Suur osa saagist on juurdepääsuprobleemide ja konflikti tõttu hävinenud. Konfliktidest mõjutatud riigi idaosas asuvates Põhja- ja Lõuna-Kivu provintsides on riigisiseste põgenike arv endiselt suur. Kuigi Põhja-Kivu teatavates osades on olukord järk-järgult stabiliseerunud, on see teistes osades oluliselt halvenenud, mistõttu on üldine olukord äärmiselt ebastabiilne. Equateuri provintsis sekkus pärast 2009. aasta lõpus toimunud rahvusrühmade vahelist konflikti sõjavägi, mis tõi kaasa ulatusliku inimeste ümberasustamise ja pagulaste väljavoolu Kongo Vabariigi ja Kesk-Aafrika Vabariiki. Issanda vastupanuarmee (LRA) järjepidevad rünnakud on toonud kaasa inimeste massilise ümberasustamise idaprovintsis ja olulise pagulaste väljavoolu Kesk-Aafrika Vabariiki.

Hoolimata rängast lõivust, mida on tulnud maksta keerukate hädaolukordade eest viimastel aastatel, samuti humanitaarpõhimõtete eiramisest ning humanitaartöötajate ohutuse ja turvalisuse puudumisest on ka juhtumeid, kus humanitaarolukord on paranenud. Näiteks on alust uskuda, et tingimused paranevad, kui pärast humanitaarabimeetmeid võetakse kiiresti hoolikalt suunatud arengumeetmed[5].

3.2. Kodanikukaitse

Aasta jooksul aktiveeriti kodanikukaitse valdkonnas ELi **kodanikukaitse mehhanism** 18 korral[6] (4 korda ELis ja 14 korda mujal), et reageerida sellistele sündmustele nagu plahvatus mereväebaasis Küprosel, metsatulekahjud Kreekas ja Albaanias, üleujutused Pakistanis, maavärin Türgis ning maavärin ja tsunami Jaapanis. Lisaks evakueeriti ELi ja kolmandate riikide kodanikke kriisi ajal Liibüas. 12 hindamis- ja koordineerimismissiooni raames saadeti eksperte liikmesriikidesse ja kolmandatesse riikidesse.

2011. aasta lõpus võttis komisjon vastu otsuse ettepaneku Euroopa Liidu kodanikukaitsemehhanismi kohta[7]. Ettepaneku arutamine on nõukogus ja parlamendis pooleli. Täiendavad üksikasjad on esitatud punktis 4.

Nimetatud õigusakti ettepaneku eesmärk on tugevdada mehhanismi vahendeid. Praegu põhineb ELi kodanikukaitse vahendite kasutamine suures osas 32 mehhanismis osaleva riigi vabatahtlikel ja juhtumipõhistel pakkumistel. Komisjon kavatseb liikuda ettekavandatud süsteemi poole, mis võimaldab kohe tegutseda.

3.3. Rahalised vahendid ja inimressursid

ECHO peakorteris Brüsselis töötab üle 300 inimese ning üle 400 inimese töötab 44 kohapealses büroos, mis asuvad 38 riigis üle maailma. Kohe pärast katastroofi saavad humanitaarabieksperdid kohapeal hinnata vajadusi ning samuti jälgida ELi rahastatavate humanitaarabi projektide rakendamist. Vajadustepõhine käsitus iseloomustab hästi ELi

---

5 Konkreetsete näidete varal selgitatud lisatud dokumendis. Vt Tšaadi, Burundi/Tansaania või peatüki 3.9 näiteid ülemineku ja vastupanuvõime kohta

6 18 aktiveerimist, 3 eelhoiatust ja 6 jälgimistaotlust.

7 KOM(2011) 934 (lõplik), vastu võetud 20.12.2011.

humanitaarabi ning ka tööjaotust ligikaudu 200 partneri vahel, kelle hulka kuuluvad valitsusvälised organisatsioonid, ÜRO humanitaarabiasutused, muud rahvusvahelised organisatsioonid (nagu näiteks Rahvusvaheline Punase Risti Komitee, Rahvusvaheline Punase Risti ja Punase Poolkuu Seltside Föderatsioon) ja mõned Euroopa Liidu liikmesriigi spetsialiseerunud ametid.

Humanitaarabi ja kodanikukaitse peadirektoraadi seisukohast on partnerite lai valik oluline, sest nii on võimalik katta üha kasvavaid vajadusi maailma eri osades ning sageli üha keerulisemates olukordades. ECHO juhitavad toetused ja abi valitakse parimate tehtud pakkumiste alusel. 2011. aastal jaotus rahastamine humanitaarabi ja kodanikukaitse peadirektoraadi partnerite vahel järgmiselt: valitsusvälistele organisatsioonidele 50 %, ÜRO humanitaarabiasutustele 36 % ja rahvusvahelistele organisatsioonidele 14 %.

Humanitaarabiorganisatsioonidel on järjest rohkem probleeme abivajajateni pääsemisega. See on tingitud sellest, et valitsused ja relvastatud rühmitused on humanitaarruumi kitsendanud, eirates isegi kõige elementaarsemat rahvusvahelise humanitaarõiguse kohast kaitset, ja julgeolekupiirangutest. Valitsused raskendavad üha enam humanitaarabi kohaletoimetamist (näiteks Sri Lanka). Paljudes konfliktipiirkondades (näiteks Kongo Demokraatlik Vabariik, Somaalia, Sudaan) on humanitaartöötajad tunnistajaks eriti jõhkratele sõjapidamisviisidele, sealhulgas tsiviilelanike ründamine ja sageli seksuaalvägivalla kasutamine sõjapidamise vahendina.

Sagenenud on ka rünnakud humanitaartöötajate vastu, sealhulgas nende röövimised, väljasaatmised ja tapmised. Rahastajad peavad võtma arvesse, et ohus ei ole mitte ainult humanitaartöötajate turvalisus, vaid ka nende pakutav rahastus ja taristu. Osa valitsusi laskub äärmusse ja eksproprieerib või „laenab” abiandjate rahastatud vahendeid ja vara ning/või saadab humanitaarabiorganisatsioonid pärast nende vara riisumist riigist välja.

4. HUMANITAAR- JA KODANIKUKAITSEABI POLIITIKA

Poliitika tasandil keskendus komisjon 2011. aastal järgmistele **strateegilistele algatustele**:

- **ELi kodanikukaitse kohta seadusandlike ettepanekute** esitamine, et oluliselt suurendada olemasolevaid vahendeid. Praegu põhineb ELi kodanikukaitse meeskondade ja vahendite kasutamine peamiselt osalevate riikide vabatahtlikel ja juhtumipõhistel pakkumistel. Kuigi ELi kodanikukaitse mehhanismil on juba oluline roll vastastikuse abi toetamisel, koordineerimisel ja täiendamisel, teeb komisjon ettepaneku minna üle ettekavandatud süsteemile, mis võimaldab tegutseda kohe. Alustatud on ettevalmistusi tõhusama **hädaolukordadele reageerimise keskuse** loomiseks 2013. aastal. Tegemist on järelevalve- ja teabekeskuse (MIC) järglasega. See on reaalselt ööpäev läbi toimiv täiemahuline keskus, mis võimaldab ELil tegutseda ennetavamalt kavandamisel, ettevalmistamisel, tegevuse koordineerimisel ja logistilise toe pakkumisel.
- Lissaboni lepinguga ette nähtud **Euroopa vabatahtliku humanitaarabikorpuse** loomine (ELi toimimise lepingu artikli 214 lõige 5). 2011. aastal algatas ECHO üldsusega konsulteerimise ja mõju hindamise ning mitmeid katseprojekte. Nende meetmete tulemusi kasutatakse korpuse loomist käsitleva õigusliku raamistiku ettepaneku koostamisel. Ettepanek võetakse eeldatavasti vastu 2012. aastal.

ECHO on pööranud erilist tähelepanu ka teatavatele **horisontaalsetele poliitikaprioriteetidele** kooskõlas **Euroopa konsensusega humanitaarabi valdkonnas**[8] võetud kohustuste ja oma tegevuskavaga. Need poliitikaprioriteedid hõlmavad näiteks ELi **toitlusabi** poliitika kasutuselevõttu tulevikus. Selle taustal toimusid läbirääkimised toiduabi konventsiooni ajakohastamise üle. Selleks et ühisjõupingutusi tõhustada ja neid muuta tulemuslikumaks, et rahuldada toiduga kindlustatuse küsimused ja toiduvajadused, kirjutas komisjon koos kolme ÜRO humanitaarabiasutusega – ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsioon, Maailma Toiduprogramm ja Põllumajanduse Arendamise Rahvusvaheline Fond – alla kavatsuste deklaratsioonile „Programmiline koostöö toiduga kindlustatuse ja toitumise valdkonnas”

Komisjon toetab **suurõnnetusteks valmisoleku** meetmeid piirkondades, mis on loodusõnnetuste suhtes vastuvõtlikud, et aidata kohalikel kogukondadel reageerida õnnetustele kiiresti ja tõhusalt, päästes seeläbi mitmeid inimelusid. Seda toetust antakse 2010. aastal käivitatud DIPECHO programmide kaudu ning uute programmide kaudu Vaikse ookeani piirkonnas, Lõuna-Aasias, Lõuna-Ameerikas ja Kariibi mere piirkonnas. Suurõnnetusteks valmisoleku toetamine on DIPECHO tegevuskavadest palju ulatuslikum, sest mitmed olulised humanitaarabi rahastamisotsuste eesmärgid hõlmavad katastroofideks valmisolekut või nende tagajärgede leevendamist. Lõimimine põhineb meetmetel, mis on seotud taristutoe, üldsuse teadlikkuse suurendamise, vähese leevendamise, kaardistamise ja andmete arvutistamise, varajase hoiatamise süsteemide, hariduse, institutsioonide tugevdamise ja kliimamuutusega.

Kodanikukaitse volituste raames on ECHO innustanud ja hõlbustanud koostööd 32 kodanikukaitse mehhanismis osaleva riigi[9] vahel. Seda tehes püüab ta parandada loodus-, tehnoloogiliste ja inimtegevusest tingitud õnnetuste ärahoidmist ja nende vastu kaitsmise süsteemide tõhusust.

18kuise suurõnnetuste ärahoidmise hea tava programmi raames alustas komisjon ka teabe kogumist, keskendudes konkreetsetele õnnetusliikidele (maavärinad, tsunamid, üleujutused, tormid, põuad ja kuumalained) ja horisontaalsetele meetmetele (nagu planeerimine ja taristu ülesehitus). Kodanikukaitse mehhanismi kaudu tagatakse, et inimesed, keskkond, vara ja kultuuripärand on katastroofide korral paremini kaitstud. Valmisoleku valdkonnas toetab EL varajase hoiatamise süsteemi, mooduleid ja kodanikukaitse mehhanismi koolitusprogramme (2011. aastal koolitati üle 890 eksperdi ning toetati viit täieulatuslikku õppust). Lisaks on komisjon rahaliselt toetanud mitut valmisoleku koostööprojekti (meeskonna loomine kodanike evakueerimiseks, evakueerimine tuumaõnnetuse korral, teadlikkuse suurendamine päästetegevusest koobastes ja ranniku puhastamine naftareostusest).

Liikmesriikide antud vahendeid kasutati abina ELi liikmesriikides ja kolmandates riikides, keda katastroof oli tabanud ja kelle valitsus oli sellesisulise taotluse esitanud.

---

8 Nõukogu, Euroopa Parlament ja komisjoni võtsid ühisavalduse vastu 18. detsembril 2007 – ELT C 25, 30.1.2008, lk 1.

9 27 ELi liikmesriiki, Norra, Island, Liechtenstein, Horvaatia ja endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik.